

4.5 Spojovník

Složená slova a víceslovná pojmenování spojená pomocí spojovníku (př. *ping-pong*, *žluto-modrý*, *C-dur*) jsou na analytické rovině vždy reprezentována jako tři a více uzlů. Při anotaci lišíme:

- **spojení samostatných slov**: spojení dvou (a více) samostatných slov (a to včetně zkratk, čísel a písmen) pomocí spojovníku do jednoho pojmenování, často názvu, jména (př. *kanál Dunaj-Odra-Labe*, *KDU-ČSL*, *Praha-Holešovice*, *Sklenářová-Malá*, *Havlíček-kritik*, *Rh-faktor*, *propan-butanový*, *C-dur*, tel. 0003-428-536, letouny 757-200).

- **segmentové spojení**: alespoň jednu část spojení tvoří tzv. **segment** (“neslovo”), tj. výraz, který není samostatným slovem a váže se na jiné slovo (př. *žluto-modrý*, *česko-polský*); segmentem (neslovem) mohou být všechny části spojení (př. *ping-pong*).

4.5.1 Spojení samostatných slov (pomocí spojovníku)

Spojení samostatných slov pomocí spojovníku zachycujeme tak, že na vybraný kořen spojení (který dostane afun podle funkce celého spojení ve větě) zavěsíme ostatní části spojení s afunem A_{tr} .

Uzel pro spojovník visí vždy na závislém uzlu spojení s afunem A_{uxG} .

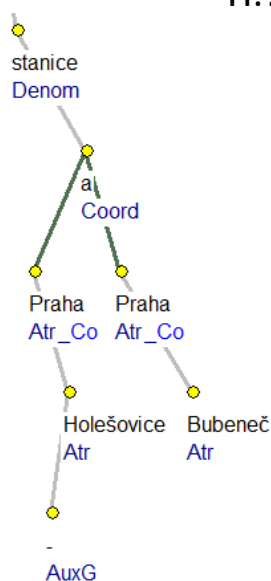
Ve spojeních **se zřetelným determinačním vztahem** (př. *Havlíček-kritik*, *Praha-Holešovice* (1), *C-dur* (2)) je zachycen odpovídající vztah závislosti mezi částmi spojení (jeden uzel jako řídicí a druhý na něm závislý).

Ve spojeních **s nejasnou strukturou**, s nejasným determinačním vztahem, ve spojeních (spíše) souřadných (př. *Anna-Marie* (3), *Sklenářová-Malá* (4), *kanál Dunaj-Odra-Labe* (5), *země-vzduch* (6), *KDU-ČSL*, *propan-butan*, *propan-butanový* (7)) je jako kořen spojení zachycen **poslední člen spojení**. Podle tohoto pravidla zachycujeme i nejrůznější číselné kódy a označení výrobků pomocí čísel a písmen (př. *číslo účtu 10006 - 21 - 38 23 45* (8), *Airbus A320-200* (9)).

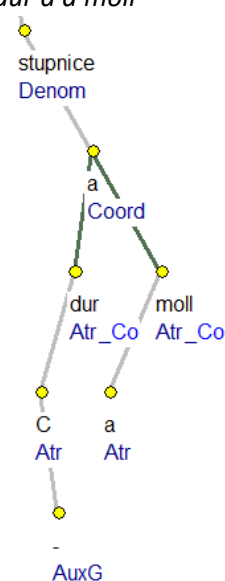
Psaní spojovníku je v řadě těchto spojení fakultativní (tj. např. *Praha Holešovice* i *Praha-Holešovice* (1)); zejména se to týká vícedílných vlastních jmen osob: *Anna-Marie* i *Anna Marie* (3), *Sklenářová-Malá* i *Sklenářová Malá* (4). Spojovník nebo mezera uvnitř složeného vlastního jména se chápou jako povrchové konvence.

Poznámka: Od názvů vytvořených spojením více slov pomocí spojovníku odlišujeme struktury s pomlčkou (př. *utkáni Sparta – Slavie*) a spojení se spojovníkem/pomlčkou ve funkci operátoru „až“ (př. *v letech 1991-1999*). K funkcím pomlčky (operátoru) viz pravidla pro anotaci interpunkce.

Př. 1: stanice *Praha-Holešovice* a *Praha Bubeneč*

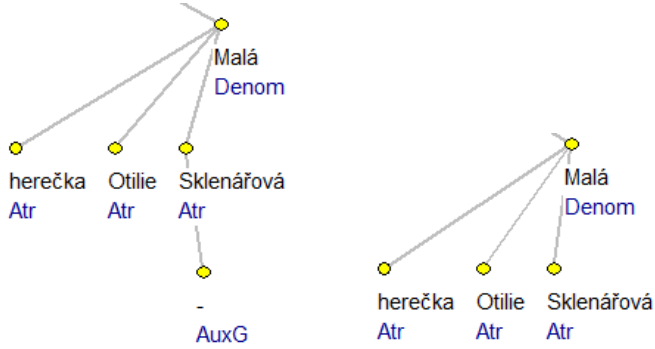
Př. 2: stupnice *C-dur* a *a moll*

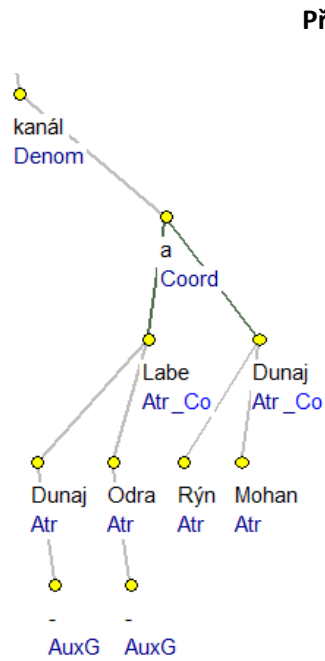
Př. 3: *Anna-Marie Tilschová* byla prozaička.

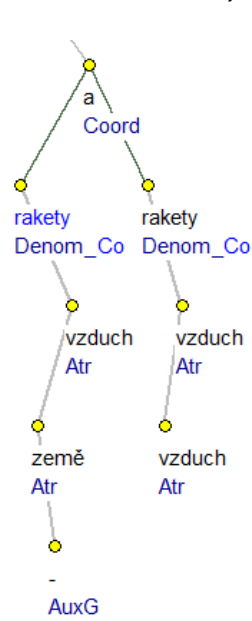
Př. 4: herečka Otilie Sklenářová-Malá vs. herečka Otilie Sklenářová Malá

Př. 5: kanál Dunaj-Odra-Labe a Rýn Mohan Dunaj

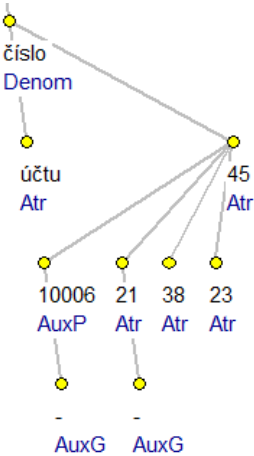
Př. 6: rakety země-vzduch a rakety vzduch vzduch

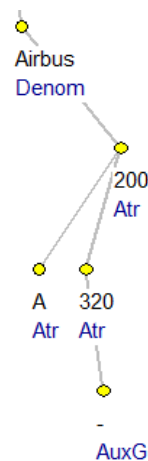
Př. 7: propan-butanový hořák

Př. 8: číslo účtu 10006 - 21 - 38 23 45

Př. 9: Airbus A320-200

4.5.2 Spojení se segmentem

Jako jedno slovo chápeme (na rozdíl od t-roviny) **výrazy** (zpravidla adjektiva či substantiva) se spojovníkem, ve kterých **část před spojovníkem není samostatným slovem**. V těchto případech má poslední člen spojení afun podle syntaktické role ve větě, další část/části spojení dostanou afun $AuxY$ a na ně jsou také zavěšeny případné spojovníky s afunem $AuxG$.

Jako spojení se segmentem zachycujeme zejména:

- spojení, ve kterých část před spojovníkem má specifický (deadjektivní) tvar na *-o*; př. *česko-anglický slovník* (10), *zeleno-žluto-modrý* (11).
- podobná spojení, kde část před spojovníkem má tvar homonymní s adverbium (tvar na *-o* netvoří); př. *hudebně-zábavný pořad* (12).
- adjektiva tvořená spojením číslovky (i psané číslicemi) a adjektivním segmentem/adjektivem; př. *pěti-letý*, *30-letý* (13), *30-bodový* (i bez spojovníku *30letý* i s mezerou *30 letý*). Srov. též př. *pěti- až desetiletý projekt* (14), *čtyř- až pětiprocentní zisk* s elipsou.
- přejatá slova jako *Coca-Cola* (15), *pop-kultura* (16), *crazy-komedie*.

Poznámka ke spojení psaným bez spojovníku

Pokud jsou výše uvedená spojení psána bez spojovníku, může u homonymních výrazů být obtížné rozhodnout, zda se jedná o segment nebo plnohodnotné, samostatné slovo.

Platí, že anotace na a-rovině by měla být v souladu s anotací na rovině morfologické (slovnímu druhu segment S_2 odpovídá afun $AuxY$ a naopak; chybu na m-rovině označíme při anotaci poznámkou).

Nejproblematičtější jsou spojení s homonymií segment – adverbium u výrazů na *-ě*. Srov.:

finančně náročný sport (finančně.Adv; tag $Dg-----1A----$)

vs. *finančně manažerská firma* (finančně.AuxY; tag $S2-----A----$). Viz (17).

mocensko finančně politické rozhodnutí (finančně.AuxY; tag $S2-----A----$)

U cizojazyčných, přejatých nesklonných výrazů je jednoznačným vodítkem ne/přítomnost spojovníku.

Srov.: *pop-kultura* (pop.AuxY, tag $S2-----A----$)

vs. *pop kultura* (pop.Atr, tag $AAXXX----1A----$).

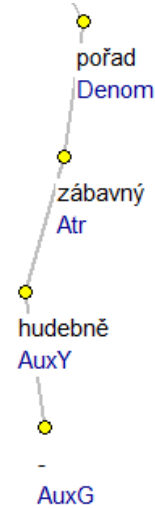
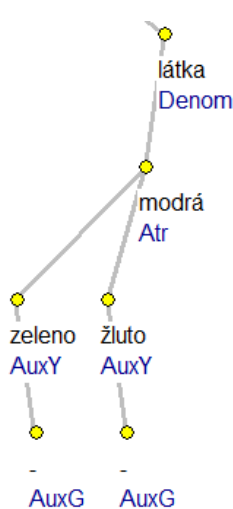
(Nehomonymní) výrazy se specifickou formou na *-o* jsou vždy segmentem; srov.:

anglicko český slovník (anglicko.AuxY, tag $S2-----A----$)

nízko nákladový (nízko.AuxY, tag $S2-----A----$)

Stejně zpracováváme i výrazy tvořící **jedno slovo**, které nejsou rozložitelné na význam jednotlivých částí, jde zejména o přejatá slova, například: *know-how* (21), *wi-fi*, *sci-fi*, *ping-pong*, *moucha tse-tse*, *tae-kwon-do* (22), *Tchien-an-men* (23). Na morfologické rovině jsou všechny části spojení označeny jako segment (tag začíná písmenem S). (Na t-rovině má závislá část funktor $DPHR.$) Řešení zůstává obdobné, i když se výraz objeví bez spojovníku.

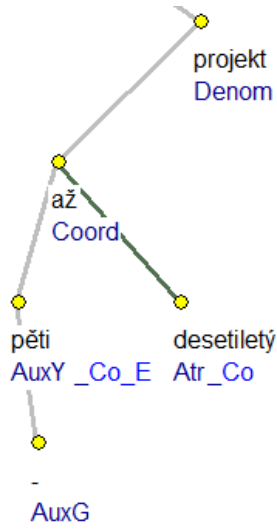
Př. 10: česko-anglický slovník **Př. 11:** zeleno-žluto-modrá látka **Př. 12:** hudebně-zábavný pořad

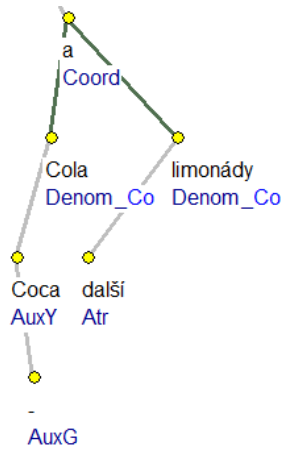
Př. 13: 30-letý dluhopis

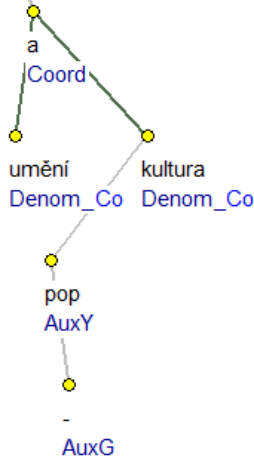
Př. 14: pěti- až desetiletý projekt

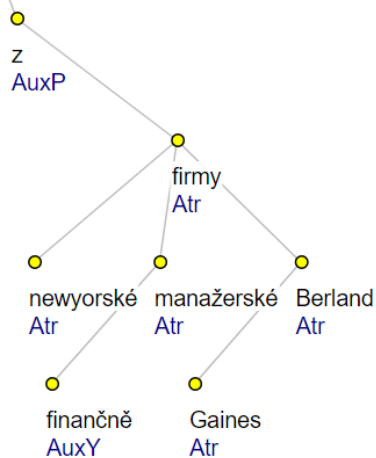
Př. 15: Coca-Cola a další limonády

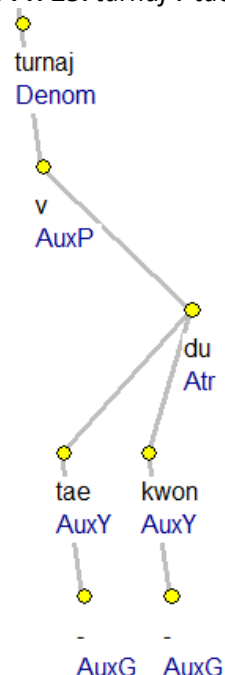
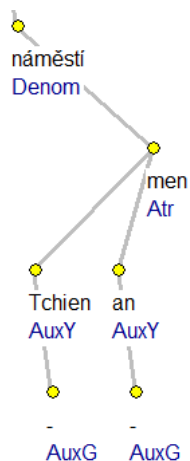
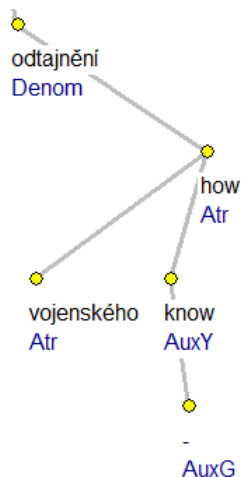
Př. 16: umění a pop-kultura

Př. 17: z newyorské finančně manažerské firmy Gaines Bernard

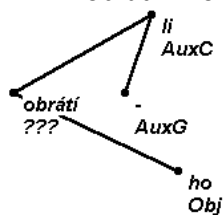

Př.: 21: odtajnění vojenského know-how Př. 22: náměstí Tchien-an-men Př. 23: turnaj v tae-kwon-du

4.5.3 Spojka *-li*. Spojovník připojující spojku *-li* má afun $AuxG$ a visí na uzlu pro spojku (24).

Př. 24: obrátí-li ho

Poznámka: Spojovník visí na „li“ i v případě *ne-li*, *zda-li* či chybně psaném *nebo-li*.

„Hybridní“ slova, interpunkce a grafické symboly ve slovech

Poznámka k rozmanitým výrazům složeným z interpunkce, číslic, písmen a slov, psaných bez mezery i s mezerou (chybně i vlivem nejednotného úzu), které se vlivem pravidel segmentace m/a-rovině v PDT reprezentují více uzly. Např.:

30letý, 30-letý, 30 letý, ale i: 8 3/8%-ní 30-ti-letý a jiné hrůzy!

Tčaj-wan, Tčajwan

tel. 731-090-994, tel. 731 090 994. tel. 73109994

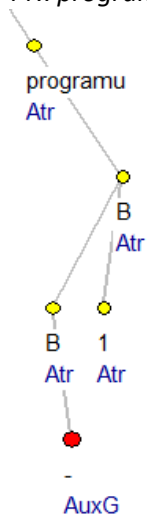
program B1-B

wi-fi, wifi

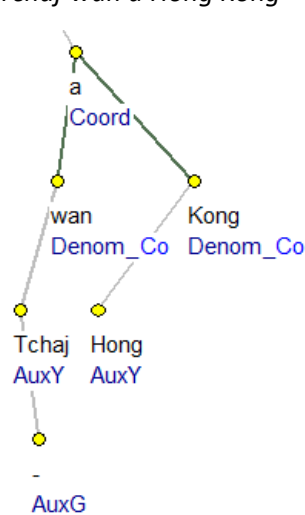
V3ska, o106

Pro anotaci platí jednoduché pravidlo: poslední slovo/segment se vybere jako kořen výrazu a dostane afun podle funkce výrazu ve větě. Ostatní slova/segmenty se pověsí na tento kořen jako sestry s afunem Atr/AuxY. Interpunkční a grafické znaky visí vždy na slově/segmentu předcházejícím s afunem AuxG (případně AuxX, je-li součástí výrazu čárka). Srov. příklady.

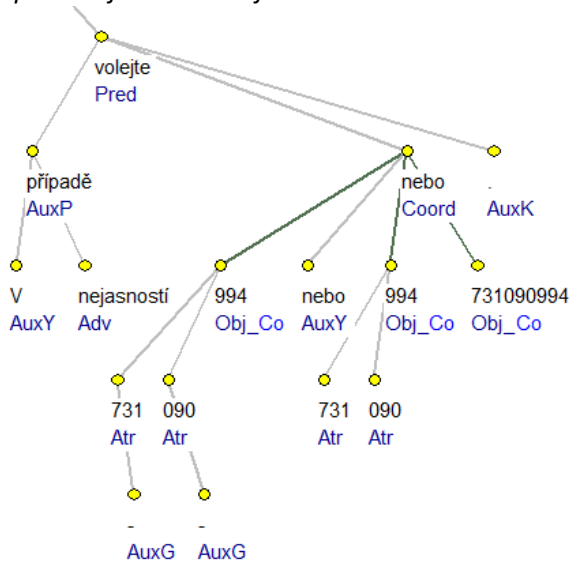
Př.: programu B-1B

Př.: Tčaj-wan a Hong Kong

Př.: V případě nejasností volejte 731-090-994 nebo 731 090 994 nebo 73109994.

Poznámka: Slovní spojení (víceslovnou jednotku) zapsanou pomocí čísel a grafických znaků, např.:

80 km/h

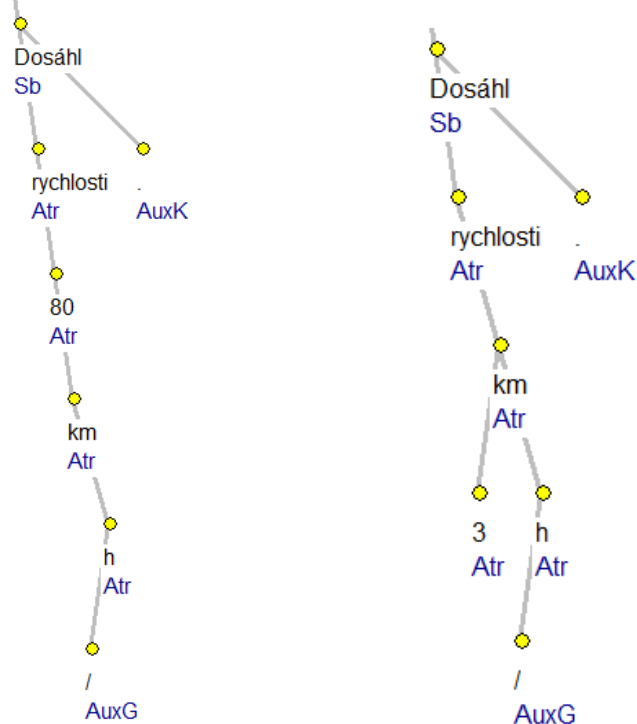
1:30 ráno **koordinace**

3. 6. 2022

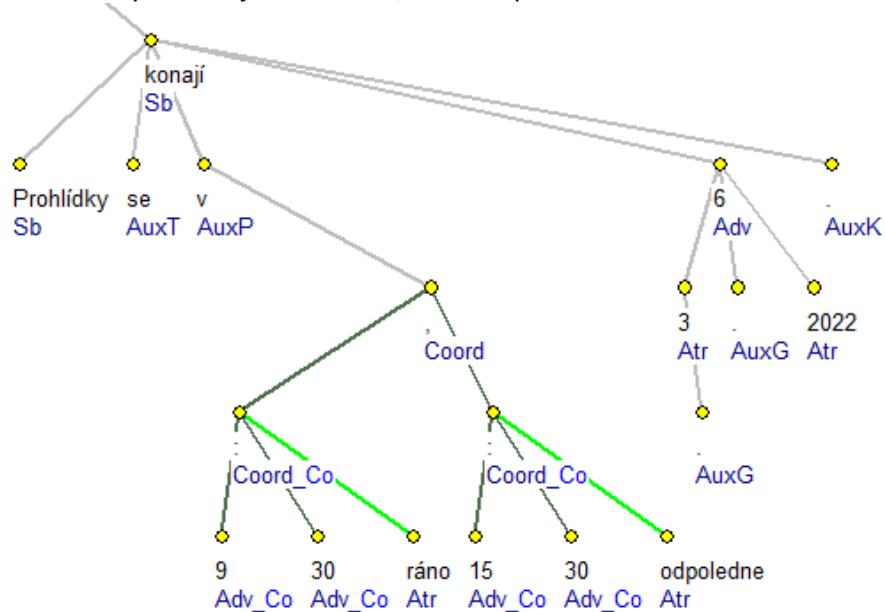
1 1/3 vody

„přiměřeně“ strukturně rozebíráme, interpunkční znak visí vždy na slově zachyceném jako závislý člen. Srov. příklady (k anotaci zlomků a čísel viz též dodatek *numbers* a dodatek *operatory*).

Př.: *Dosáhl rychlosti 80 km/h. Dosáhl rychlosti 3 km/h.*

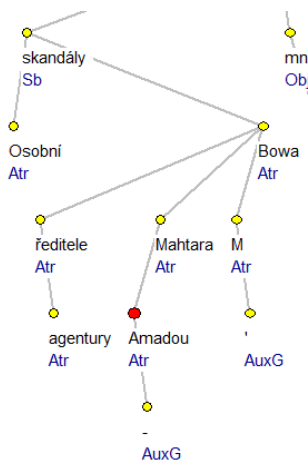

Př.: *Prohlídky se konají v 9:30 ráno, 15.30 odpoledne 3. 6. 2022.*

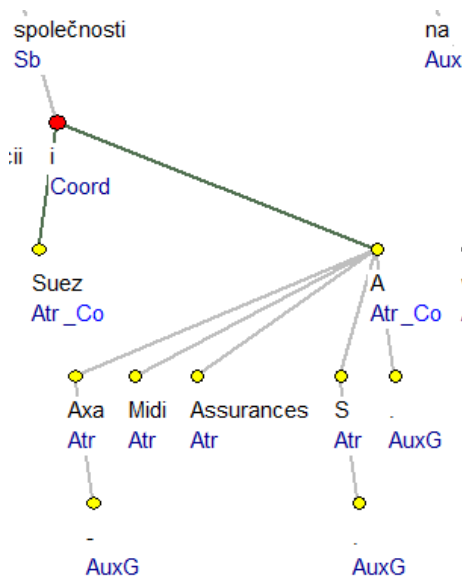

PŘÍKLADY z dat

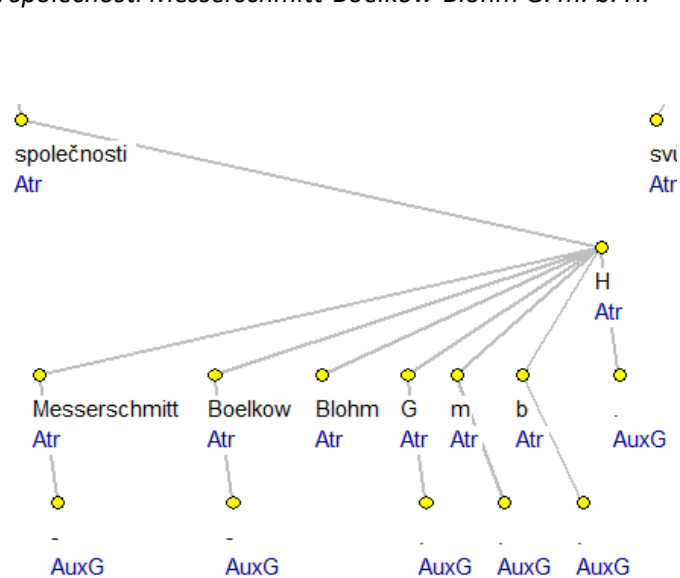
1. Osobní skandály ředitele agentury Amandou-Mahtara M' Bowa

3. společnosti Suez i Axa-Midi Assurances S.A.

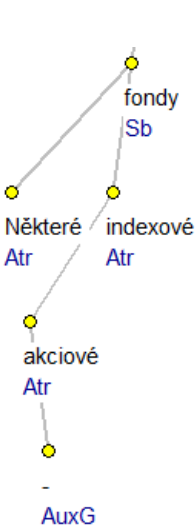
4. společnosti Messerschmitt-Boelkow-Blohm G. m. b. H.

5. podle Rudmanova-Grammova zákona

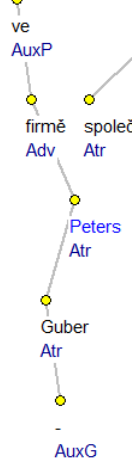
6. akciové-indexové fondy

7. o dvojici Guber-Peters

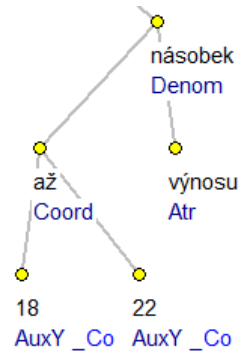
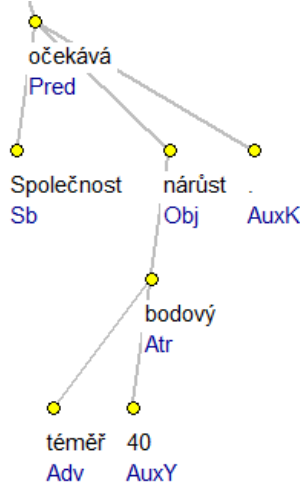
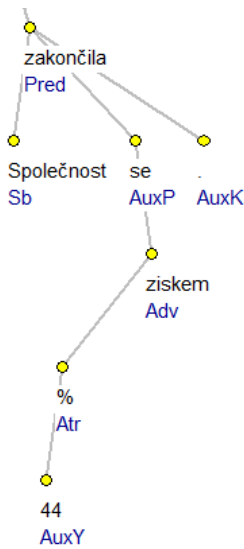

8. ve firmě Guber-Peters

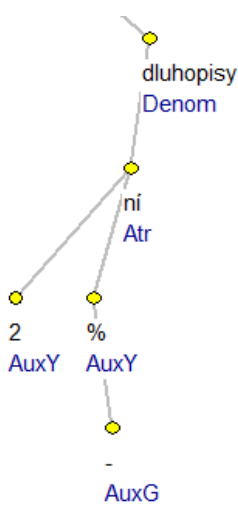

9. Společnost zakončila se 44% ziskem.
 9. Společnost zakončila se 44 % ziskem.

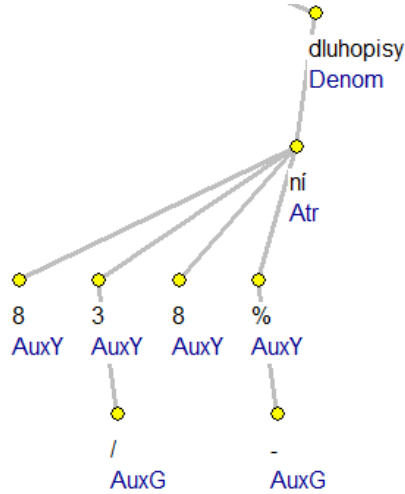
10. Společnost očekává téměř 40bodový nárůst
 10. 18 až 22násobek výnosu

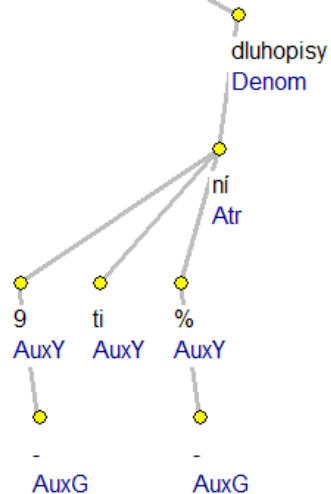
Nestandardní zápis
 2%-ní dluhopisy

8 3/8%-ní dluhopisy

9-ti %-ní dluhopisy

Spojovník jako operátor „až“

série A-D z roku 1989, splatné v letech 1991-1999, 2009 a 2019

